

los Picti sedes in hac insula tenuissent, paulatim se diffundere, & crescente sobole auxere limites, primum Æstuariis Fortha & Glotta uterque populus coercitus tanquam naturali limite, ultra ab utraque parte processum est. Picti sequuti Orientalis littoris ductum Lothiano multumque agri ab ea parte sibi vindicarunt; si limitem quæras videntur possedisse totum illud, in quod pulsus illis nostri succedere. Scoti vero Occidentalem oram trans Glottam sibi quæsiuere. Prima utrisque certamina cum Britonibus erant, donec Iulius Agricola cum exercitu Romano litem diremit, ita nostri Pictique intra duo æstuaria reiecti, & limes hinc constanter ad Severum mansit, qui quamquam sæpe perruptus, nihil tamen possessum, premium belli populatio agrorum erat. Primus Severus limitem mutavit, & vallum de nomine suo dictum aut ille aut filii statuere. Sed Carausius sub Diocletiano & Maximiano protulit munimenta, & iterum ad Adriani vallum terminum fixit, quem postea secuti duces Romani constanter retinuerunt, quamdiu Britanniam habuere, nisi demum extremis temporibus ad Severi vallum reditum est, quod regressis Romanis non potuit arcere hostes.

Tum advocantur Saxones, eaque medicina afflictis rebus adhibetur, quæ omne malum excessit; perfidia enim sociorum plus miseræ genti nocuit, quam ulla hostium crudelitas, illi non contenti pactis stare provinciam sibi vendicant: nec imperare contenti ut antea Romani, aut miti victoria cum victis in unum corpus coalescere, ut Franci Gallis, eorumque nepotibus postea Dani, non ante excisam gentem aut in avia ablegatam quiescere, ut in vacuas sedes succederetur: illi multis ducibus diversa loca invasere, at omnibus idem studium vastitatem facere, & nova regna condere. Qui Septentrionalia invasere, Nordan-Humbrorum nomine assumpto, valido exercitu sub duobus ducibus duo regna Deiræ & Berniciæ constituere. illi quicquid Severus Scotis Pictisque reliquerat, de quo postea tantis cladibus certatum erat, jam iterum Scotis Pictisque eripuerunt. limitem suum ad duo freta protulere, neque inde ulla vi etiam post susceptum Christianismum divelli potuerunt, donec primum discordiis civilibus postea incumbentibus Danis debilitati & fracti tum demum Scoti & Picti in sua rediere, leniterque victoria usi, populo ut plurimum sedibus suis permisso, domini regionum facti sunt, quas postea à Danis & Anglis constanter in hunc diem tenere.

Harum rerum usque ad Saxoniam procel-

lam satis quæ dicta sunt testantur, cum de prætenturis verba facerem, at quæ succedere, Bedam autorem habent, qui omnium, qui de iis scribere, ea optime norat. ex eo multa haurire licet, quæ veritatem hanc stabiliant, quamquam mutatio hæc ætatem ejus plus centum annis sequuta sit. Meminit ille fluvii Twedæ, Mailrossi cœnobii, Abircurni item cœnobii ad fretum Bodotriæ, meminit quoque Episcopus Candidæ casæ, quæ hodie in Gallovidia agnoscitur. hæc omnia & longe plura operi ejus inspersa leguntur, ut regni Berniciorum (quod ex Northumleanis regnis magis ad Septentrionem vergebat) membra, illudque solum agnoscantia, neque illa ex auditu, sed quæ suo ævo oculis hauserat. Refert ille Regem Oswyn gentem Pictorum magna ex parte (hæc ejus verba sunt) Anglis subdidisse circa annum 660. Refert quoque Aidanum Scotorum regem cum numero exercitu contra Nordan-Humbros infeliciter conflixisse, unde postea nemo illis de provinciis bello partis controversiam facere ausus est: atque hic erat rerum status Bedæ tempore.

Sed confusis & fractis Saxonum opibus, nostri Pictique in sua rediere, & quæ bello amiserant, bello cepere. venere autem non in vacua, sed in loca Saxone jam Christiano plena. Victores posita iracundia victoria clementer usi sunt, dedititiis paritum est, & agrorum culturæ, cui assueverant, dati sunt, donec in unum corpus cum victoribus (ut postea factum est) coalescerent. mansit lingua mere Saxonica, neque ex iis regionibus quæ Forthæ & Glottæ ad austrum sunt exigi potuit, nisi indutis novis Colonis, quod tentatum non videtur, neque ulla ejus rei memoria. novi Domini antiquis colonis imperarunt. Regiones hæc tertiam regni partem constituunt, si terrarum spatia æstimentur. at si agrorum ubertatem, incolarum numerum, situs opportunitatem, non multum toto quantum superest cedit. Si vero cultum, opes, incolarum mansueta præ cæteris ingenia, facile primas tenet. Vnde Regia neglectis ulterioribus hic sibi sedem fixit. Inde jus, imperium, negotiatio, quicquid denique ad bene beateque vivendum à mortalibus avide quæritur, his supra cæteras regni provincias reperire est. cum igitur, ut dixi, tractus hic terrarum ingens tantis temporibus à Saxonibus possessus, regni que Berniciorum magna pars, iis cedentibus, nostrisque cum sibi vendicantibus, antiquis colonis cum nativa sua lingua maximam partem manentibus, consentaneum vero est, hinc nos sermonis hodierni cunabula repetere debere.